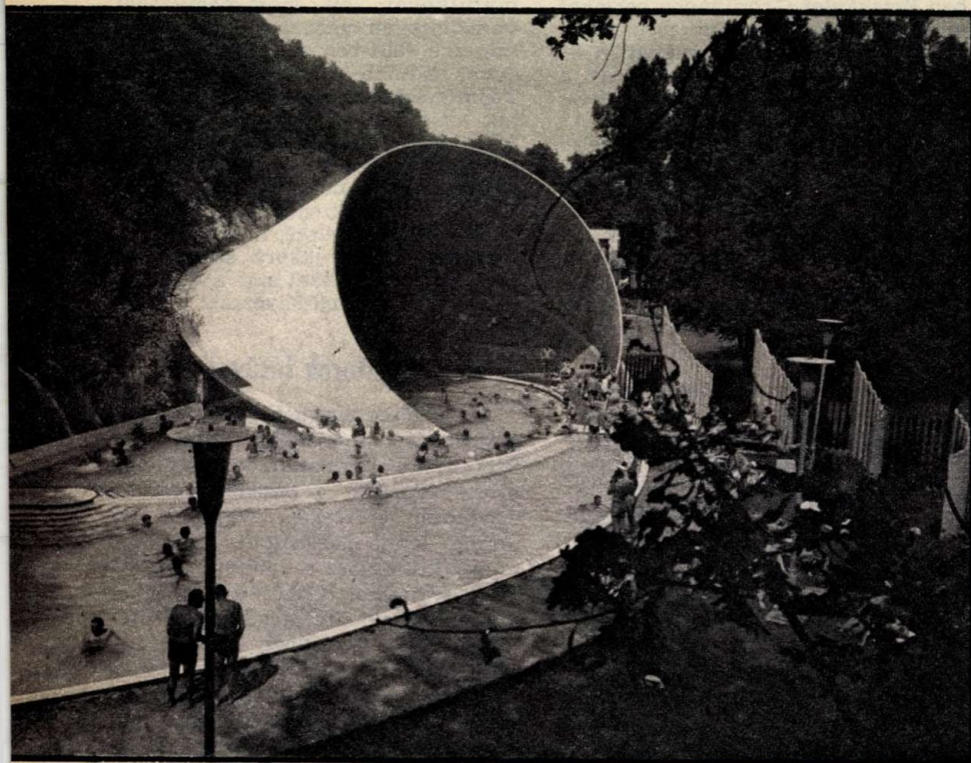

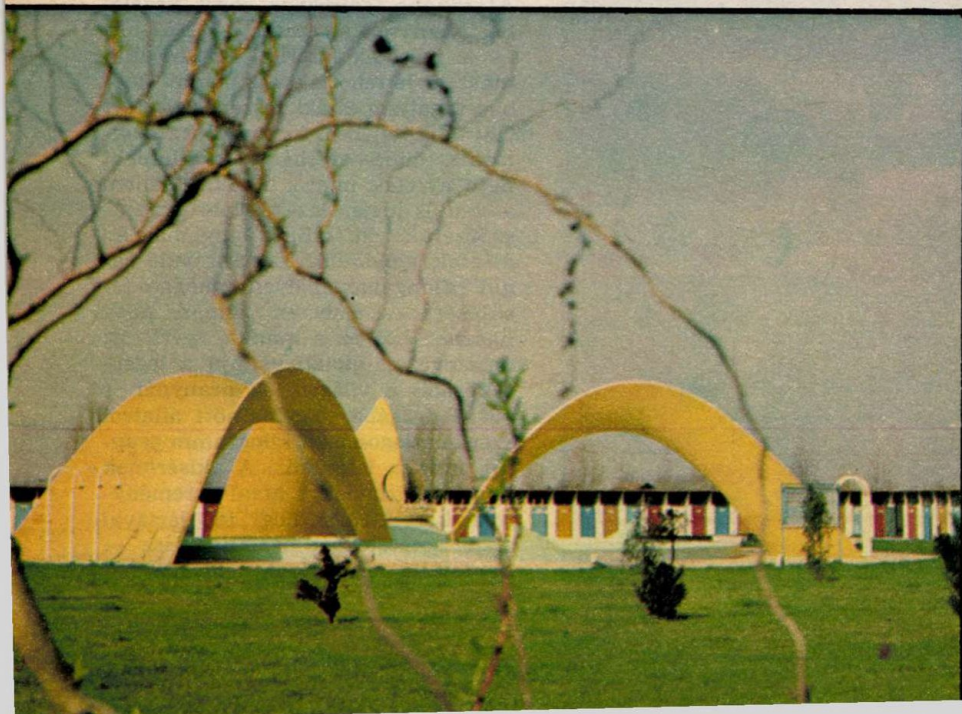
USZODÁK ÉS STRANDOK

Az épített és a természetes környezet között harmonikus kapcsolatot teremtenek (teremthetnek) az úgynevezett héjszerkezetek és a ragasztott faszerkezetek. A héjszerkezeteknek a történeti építészetben nem találjuk nyomát. Ez — noha a természet bő tárházát kínálta mintául: ilyen például a tojáshéj, a kagylóhéj és a csigaház — mintegy fél évszázada vonult be az építészet kelléktárába (lásd a keretben levő cikket. — A szerk.). A fa az egyik legősibb építőanyagunk. Ám belőle olyan szerkezeteket, amelyekkel nagy terek fedhetők le, csak a legutóbbi egy-két évtizedben tudunk készíteni. Ehhez mindenekelőtt nagy szilárdságú és a fával „együtt élő” ragasztókra van szükség. Képeink példaként néhány olyan uszodát, illetőleg strandot mutatnak, amelyekben a vasbeton héjak és a ragasztott faszerkezetek meghatározó szerepet kaptak.

Az 1970-ben épült miskolc-tapolcai Tavifürdő medencéje fölé vont vasbeton szerkezet a kagylóhéjat formázza (1. kép). Ennek folytatása a barlangok és mesterséges járatok láncolatából álló barlangfürdő. Tervezői — Zsuffa András építész és dr. Márkus Gyula statikus — különös gondot fordítottak arra, hogy a barlangjáratokat a maguk eredeti

1
2

szépségében mutassák be, ezt rejtett világítással érték el.

A kecskeméti ülőfürdő — ez 1980-ban épült — héjszerkezetei virágszirmokra emlékeztetnek (2. kép). Zsuffa András építész elképzelését a statikus tervező, dr. Németh Árpád kétszer görbült hiperbolikus paraboloid felülettel valósította meg. A Lepence-völgyi strand egyik medencéjét egyre szűkebb nyílású vasbeton ívek árnyékolják a déli órákban. Ám a redőzött ívek a medencében fürdőzők előtt nem fedik el a lenyugvó nap fényét és a Dunakanyar látványát. A szemlélőben az építmény a csigaház képzetét keltheti, s ez megegyezik tervezőjének, Zsuffa Andrásnak a szándékával.

A Mecsek vonulataitól körülölelt Orfű egy mesterséges tó szomszéd-

3

ságában fekszik. Ebben a festői környezetben 1982-ben üdülőközpontot — strandot és kempinget — alakítottak ki, Hinsenkampné Reguly Katalin és Hidvégi Miklós tervei alapján (3. kép). A tóból leválasztott, közel 9000 négyzetméter felületű medencében — hazánk legnagyobb teljesítményű vízforgató berendezésének köszönhetően — kristálytiszt a víz, belőle akár inni is lehetne. A ragasztott fatartós épületek jellegzetes csonka kúp alakú tetőjükkel népi építészetünk hagyományait őrzik, s noha belesimulnak a tájba, bizonyos karaktert is kölcsönöznek annak.

A faszerkezetek a nagy páratartalmú helyiségeknek, például a termálfürdőknek a lefedésére nemcsak azért előnyösek, mert a belőlük ki-

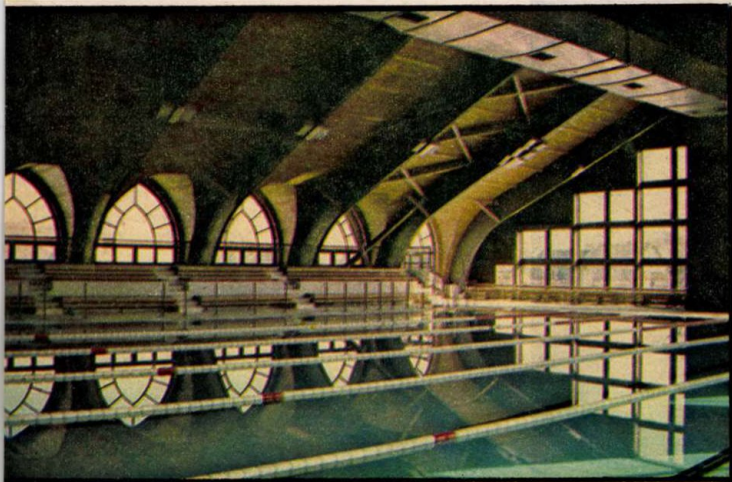

– BETONBÓL ÉS FÁBÓL

alakított terek szépek, otthonosak, hanem azért is, mert a korróziónak jól ellenállnak. A gyulai várfürdő 36 méter átmérőjű kupolával fedett medencéje 1984-ben készült el (4. kép). A kupola teherhordó szerkezete ívesen hajlított, ragasztott fatartókból áll, ezt belül fa, kívül réz lemez borítja. A város lakói az új létesítményt találóan jurtafürdőnek nevezik, s nem csupán a megjelenésbeli jegyei okán. A fürdő tervezői — Zsuffa András és Hidvégi Miklós

4

5

...BETONBÓL ÉS FÁBÓL

— a török fürdők hagyományait újí-
tották fel: a medence törzsvendégei
— akárcsak a régi török fürdők lá-
togatói — meleg vízben üldögélve
beszélnek meg gondjaikat és országos
dolgainkat.

A Kispest új városközpontjában
— a házigyári panelházak tözsom-
szedságában — tavaly elkészült fe-
dett uszoda valamelyest feloldja a
kockaépületek merev rendszerét
(tervezői: Hinsenkampné Reguly
Katalin építész és Radványi László
statikus: 5. kép). A hajlított vesszőt
idéző fatartókból készített épület-
hez félkör alaprajzú előcsarnok
kapcsolódik, ugyancsak ívelt fa fő-
tartókkal. Az uszoda és a mellette
épülő pavilonok íves vonalaikkal
harmonikus egységet alkotnak, s
előnyére válnak az amúgy nem túl-
ságosan barátságos környezetnek.

Dr. Zajzon Géza
fejlesztési főmérnök
(Mélyépterv)

A Lepence-völgyi strand
egyik medencéjét vasbeton ívek
árnékolják

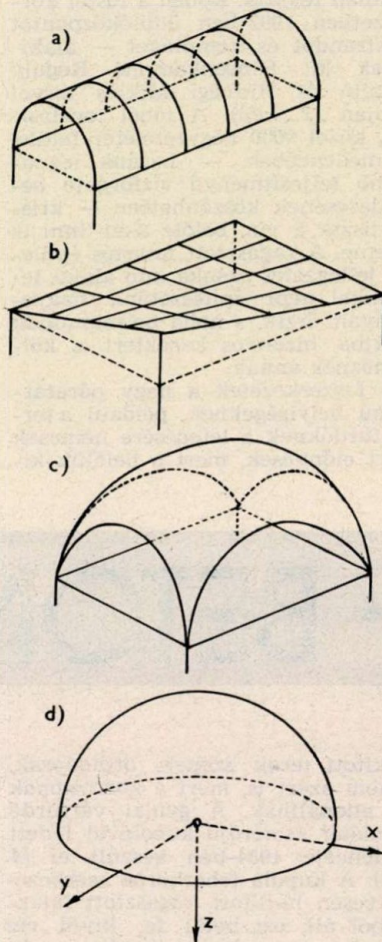
(A felvételeket
Wisinszky László készítette)

Mit tud a héj?

A héjszerkezet — a görbült felüle-
tekből kialakított térbeli tartószerkezet
— egyéb méreteihez viszonyítva hal-
latlanul vékony. Például egy tenisz-
csarnok lefedhető egy mindössze 6
centiméter (!) vastag vasbeton héjjal.

A héjszerkezet — ez a felületén
megoszló terhelés viselésére alkal-
mas építmény — héjból és annak a
megtámasztására szolgáló szegély-
tartókból áll. Az utóbbiak felveszik a
héjnak a szélein (a peremén) fellépő
feszítő erőket (a peremerőket), és
azokat közvetítik az alapok felé. A
rajzon néhány jellegzetes — az építé-
szetben alkalmazott — héjszerkezet
látható. A dongahéj voltaképpen hen-
gerfelület (a). A hiperbolikus para-
boloid héjnak az a jellemzője, hogy
síkba nem teríthető ki, s hogy min-
den pontjára két egyenes — alkotó —
fektethető (b). A c-jelű domború fe-
lület sem fejtethető ki a síkba, ráadá-
sul ennek egyenes alkotói sincsenek.
Az előbbihez némiképp hasonló for-
gásfelületnek a határvonala szabá-
lyos kör (d). E héjak a terheléssel —
a terhekkal — szemben különbözőké-
ppen viselkednek. Ez egyrészt az alak-
jukból, másrészt megtámasztásuknak
az elterelő módjából következik.

Héjszerkezetekkel nem csupán nagy
terek fedhetők le. Újabban héjszerke-
zetű támfalak és alaplemezek is ké-
szülnek, s héjszerkezetűek a folya-
dék- és a gáztartályok, a kazánok,
a vezetékek és a repülőgéptestek is.

Jellegzetes héjak
(magyarázat a szövegben)